

Prokura łączna tylko z członkiem zarządu niedopuszczalna

Dopuszczalność ustanowienia tak zwanej prokury łącznej niewłaściwej, tj. upoważnienia prokurenta do reprezentowania spółki tylko łącznie z członkiem zarządu, od dawna budziła kontrowersje w doktrynie i orzecznictwie. Większość sądów dopuszczała jednak taką prokurę. Tymczasem Sąd Najwyższy niedawno stwierdził, iż "niedopuszczalny jest wpis do rejestru przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym jednego prokurenta z zastrzeżeniem, że może on działać tylko łącznie z członkiem zarządu." (uchwała 7 sędziów SN z dnia 30 stycznia 2015 r., III CZP 34/14).

Zdaniem Sądu Najwyższego, zarząd spółki może wybrać wyłącznie spośród trzech przewidzianych w przepisach form prokury: samoistnej, łącznej lub oddziałowej. W przypadku prokury łącznej konieczne jest przy tym ustanowienie co najmniej dwóch prokurentów zobowiązanych do wspólnego działania.

W związku z powyższym rekomendujemy niezwłoczne dokonanie odpowiednich zmian w prokurach (i ewentualnie w statutach lub umowach spółek) i unikanie do tego czasu składania oświadczeń z udziałem prokurentów niewłaściwych.

Uchwała Sądu Najwyższego nie wiąże formalnie innych sądów, jednak w praktyce będzie dla nich istotną wskazówką co do kierunków orzekania. Ze względu na potrzebę ochrony bezpieczeństwa obrotu zdaniem Sądu Najwyższego:

- sądy rejestrowe powinny z urzędu wykreślać wpisane do rejestru prokury łączne niewłaściwe; ale
- wykładnia o niedopuszczalności prokury łącznej niewłaściwej powinna być stosowana tylko na przyszłość, czyli od dnia 30 stycznia 2015 roku (data podjęcia uchwały SN); a zatem
- wszelkie czynności dokonane przed tą datą z udziałem prokurentów niewłaściwych powinny pozostać w mocy.

Warto jednak podkreślić, że prawo Sądu Najwyższego do ustalania wykładni jedynie "na przyszłość" jest kontrowersyjne. Nie można więc wykluczyć, że niektóre sądy pójdą dalej niż Sąd Najwyższy i będą kwestionować także czynności dokonane z udziałem prokurentów niewłaściwych

przed 30 stycznia 2015 roku. Niemniej praktyczne ryzyko kwestionowania przez drugie strony wcześniejszych czynności dokonywanych z udziałem prokurenta niewłaściwego wydaje się niskie.

Aby ograniczyć ryzyko nieważności transakcji dokonanych w przeszłości z udziałem prokurentów niewłaściwych, można próbować te czynności potwierdzić. Potwierdzenie, w szczególności bez odniesienia do konkretnych czynności, nie daje jednak pełnej gwarancji ważności czynności, a potwierdzanie wszystkich transakcji dokonanych w przeszłości może być bardzo uciążliwe. Dlatego w praktyce można zastanowić się nad potwierdzeniem jedynie wybranych umów, których ważność ma kluczowe znaczenie dla danego biznesu, lub tych czynności, których ważność druga strona próbuje na tej podstawie kwestionować. W przypadku sporu można też próbować bronić ważności czynności dokonanych z udziałem prokurentów niewłaściwych (zwłaszcza tych dokonanych po 30 stycznia 2015 roku) za pomocą argumentacji, że sama prokura była ważna, a nieskuteczny był tylko wymóg współdziałania z członkiem zarządu (a zatem prokurent mógł podpisywać sam), choć w świetle orzeczenia Sądu Najwyższego taka argumentacja wydaje się dość ryzykowna.

Uchwała Sądu Najwyższego nie oznacza jednak, że członkowie zarządu nie mogą podpisywać łącznie z prokurentami – jest to nadal możliwe, gdy umowa spółki lub statut przewidują taką możliwość w ramach tzw. reprezentacji mieszanej i to zarówno w przypadku ustanowienia prokury łącznej, jak i samoistnej. W tym pierwszym wypadku umowa spółki lub statut może przewidywać możliwość reprezentacji przez członka zarządu działającego łącznie z jednym lub większą liczbą prokurentów łącznych.

Ograniczenie takie odnosi się jednak tylko do członka zarządu, nie zaś do prokurenta. Członek zarządu będzie mógł reprezentować spółkę tylko we współdziałaniu z innym członkiem zarządu lub prokurentem, natomiast prokurent samoistny nadal uprawniony będzie do samodzielnej reprezentacji, a prokurenci łączni do reprezentacji wspólnej (bez udziału członka zarządu).

Sąd Najwyższy przypomniał też generalne zasady, jakimi należy się kierować w celu prawidłowego udzielenia i wykonywania prokury, mianowicie:

- niedopuszczalne jest ustanowienie prokurentem członka rady nadzorczej (zakaz łączenia tych funkcji wynika zresztą wprost z przepisów Kodeksu spółek handlowych);
- niedopuszczalne jest ustanowienie prokurentem członka zarządu (Sąd wskazał, iż nie ma po temu ani podstawy prawnej, ani racjonalnego uzasadnienia, ponieważ wszystkie czynności, do których dokonywania uprawniony jest prokurent, zawierają się w zakresie uprawnień przysługujących członkowi zarządu);
- prokurentem spółki osobowej może być jedynie wspólnik, który nie jest uprawniony do jej reprezentacji.

Sąd Najwyższy stwierdził też, że do wykonywania prokury łącznej konieczne jest złożenie oświadczenia woli przez każdego z prokurentów łącznych. Nie wydaje się jednak, aby Sąd Najwyższy rzeczywiście chciał wykluczyć możliwość udzielenia takiej prokury łącznej wielu osobom, że każdy prokurent łączny mógłby podpisywać łącznie z dowolną drugą osobą z grona prokurentów łącznych. Dopuszczalność takiej prokury nie była kwestionowana w doktrynie i dotychczasowym orzecznictwie i jest powszechnie przyjętą praktyką.

Clifford Chance

Kontakt

Agnieszka Janicka
Partner

T: +48 22 627 11 77

E: agnieszka.janicka@cliffordchance.com

Tomasz Derda
Counsel

T: +48 22 627 11 77

E: tomasz.derda@cliffordchance.com

Krzysztof Hajdamowicz
Counsel

T: +48 22 627 11 77

E: krzysztof.hajdamowicz@cliffordchance.com

Niniejsza publikacja nie omawia wszystkich aspektów przedstawianych zagadnień i nie stanowi porady prawnej ani porady innego rodzaju.

www.cliffordchance.com

Abu Dhabi ■ Amsterdam ■ Bangkok ■ Barcelona ■ Beijing ■ Brussels ■ Bucharest ■ Casablanca ■ Doha ■ Dubai ■ Düsseldorf ■ Frankfurt ■ Hong Kong ■ Istanbul ■ Jakarta* ■ Kyiv ■ London ■ Luxembourg ■ Madrid ■ Milan ■ Moscow ■ Munich ■ New York ■ Paris ■ Perth ■ Prague ■ Riyadh ■ Rome ■ São Paulo ■ Seoul ■ Shanghai ■ Singapore ■ Sydney ■ Tokyo ■ Warsaw ■ Washington, D.C.

*Linda Widyati & Partners in association with Clifford Chance.

Norway House, ul. Lwowska 19, 00-660 Warsaw, Poland

© Clifford Chance 2015

Clifford Chance, Janicka, Krużewski, Namiotkiewicz i wspólnicy spółka komandytowa